

8. Про телебачення і радіомовлення: закон України від 21.12.1993 № 3759-ХІІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12> (дата звернення: 25.06.2017).

9. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, 11–12, 13. Ст. 88.

Надійшла до редколегії 26.06.2017

КОМЗИУК А. Т., ЛЫПИЙ Е. А. АДМИНИСТРАТИВНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ЮРИДИЧЕСКИХ ЛИЦ: НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ

Определены проблемы правового регулирования административной ответственности юридических лиц, а также возможные пути их решения. Сделан вывод, что, пройдя путь от отрицания самой возможности привлечения к административной ответственности юридических лиц к признанию их субъектами этой ответственности в нескольких отдельных законах, законодательство об административных правонарушениях в своем развитии должно пройти следующий этап – определить общие правила и процедуры административной ответственности юридических лиц, без чего невозможно обеспечить надлежащую защиту этих лиц от неправомерного привлечения к ответственности. В связи с этим обоснована необходимость принятия нового Кодекса об административных проступках, в котором эти вопросы должны быть комплексно решены, что будет способствовать обеспечению законности этой ответственности.

Ключевые слова: административная ответственность, юридические лица, правовое регулирование, административные взыскания, применение, основания, процедуры.

KOMZIUK A. T., LYPIY YE. A. ADMINISTRATIVE LIABILITY OF LEGAL ENTITIES: CERTAIN PROBLEMS OF LEGAL REGULATION

The problems of legal regulation of administrative liability of legal entities, as well as possible ways of their solution, have been determined. Attention is drawn to the fact that there is a tendency to constant increase of misdemeanor's number, cases of which are considered by judges. Accepting the fact that administrative liability are less and less distinguished by administrative procedure of implementation, it is noted that it means one thing – it simply needs to be made administrative again, for which all the offenses for which penalties are imposed in court should be determined as felonies. It has been concluded that after passing the way from the denial of the even possibility of bringing legal entities to administrative liability to recognizing them as subjects of this liability in several separate laws, the legislation on administrative offenses in its development should go through the next stage – to determine general rules and procedures for administrative liability of legal entities, without which they can not be protected against unlawful prosecution. In this regard, the author has grounded the necessity of adopting a new Code on Administrative Offenses, which should comprehensively resolve these issues that will contribute to ensuring the legality of this liability.

Keywords: administrative liability, legal entities, legal regulation, administrative penalties, application, grounds, procedures.

УДК 342.924:347.95(477)

Л. В. КРУПНОВА,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права і правосуддя
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука (м. Рівне)

**ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КАТЕГОРІЇ
«АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОЦЕДУРИ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ»**

Досліджено поняття й сутність категорії «адміністративні процедури виконавчого провадження». Проаналізовано доктринальні погляди на категорію «адміністративна процедура», на підставі яких запропоновано авторське визначення категорії «адміністративні процедури виконавчого провадження». Запропоновано класифікацію адміністративних процедур у виконавчому провадженні з урахуванням наукових поглядів на перелік процедур, що здійснюються під час примусового виконання рішень державними та приватними виконавцями.

Ключові слова: виконавче провадження, примусове виконання рішень, адміністративна процедура, класифікація адміністративних процедур, ознаки адміністративних процедур виконавчого провадження.

Krupnova, L.V. (2017), "General characteristic of the category «administrative procedures of enforcement proceedings»" ["Zahalna kharakterystyka katehorii «administratyvni protsedury vykonavchoho provadzhenia»"], *Pravo i Bezpeka*, No. 2, pp. 38–42.

Постановка проблеми. Докорінне оновлення законодавства України про виконавче провадження, створення нових інститутів та перехід до комбінованої системи примусового виконання рішень обумовлюють необхідність ґрунтовного наукового аналізу процедурних аспектів діяльності державних та приватних виконавців. Передусім це стосується категорії «адміністративні процедури виконавчого провадження», яка увібрала в себе ключові аспекти процесуальних правовідносин у зазначеній сфері. Ця категорія розкриває сутність правового механізму забезпечення принципу обов'язковості виконання юрисдикційних рішень, а також відображає зміст адміністративно-правового регулювання сфери виконавчого провадження.

Стан дослідження. Проблемою сутності та змісту адміністративних процедур, зокрема й у виконавчому провадженні, у різні часи займалися Ю. В. Білоусов, М. В. Джафарова, Р. С. Калінін, Р. О. Куйбіда, О. В. Кузьменко, О. С. Лагода, О. І. Миколенко, М. Р. Тарасова, Г. В. Фоміч, В. І. Шишкін та інші вітчизняні й зарубіжні вчені. Однак в умовах запровадження змін у законодавстві про примусове виконання рішень це питання потребує оновлення наукового базису, що свідчить на користь актуальності теми цього дослідження.

Зокрема, в умовах законодавчих змін невірним залишається питання класифікації адміністративних процедур виконавчого провадження, а також з'ясування сутності та змісту цієї категорії.

Метою статті є теоретико-правове дослідження поняття та змісту адміністративних процедур виконавчого провадження.

Виклад основного матеріалу. В умовах адміністративної реформи, яка триває в Україні, на сучасному етапі дослідження питань адміністративно-процедурного характеру має важливе значення, оскільки досконалість інструментів адміністративного впливу визначає ефективність конкретної сфери виконавчо-розпорядчої діяльності. У цьому контексті найбільш дискусійною є категорія «адміністративні процедури виконавчого провадження», аналіз якої дозволить розкрити механізм примусового виконання рішень. Необхідно наголосити, що увага науковців до цієї категорії обумовлена її функціональним значенням та місцем у структурі адміністративно-процесуальних правовідносин.

Водночас питання природи й сутності адміністративних процедур також є дискусійним, про що свідчить наукова полеміка з приводу цього питання.

Так, дискусія точиться з приводу природи адміністративних процедур, яка вченими-адміністративістами визначається по-різному. У своїй роботі Р. О. Куйбіда та В. І. Шишкін наполягають на тому, що поняття «адміністративна процедура» й «адміністративне провадження» співвідносяться як «загальне та особливе», як «статика і динаміка», де процедура – це встановлений порядок розгляду та вирішення справи (модель провадження), а провадження – це вже власне розгляд і вирішення конкретної справи [1, с. 174]. Вбачається, що науковці розглядають категорію «адміністративна процедура» як суто матеріальне явище, завданням якого є формалізація загальних засад здійснення адміністративного провадження.

Протилежної думки дотримується О. В. Кузьменко, яка стверджує, що співвідношення адміністративної процедури та адміністративного процесу є співвідношенням частини й цілого, елемента, одного з атрибутів і цілого [2, с. 314]. Вважаємо таке твердження більш коректним, адже досліджувана категорія розглядається не як статична основа правовідносин, а як структурний елемент адміністративного процесу в цілому, що, з одного боку, розкриває поліструктурність останнього, а з іншого, вказує на замкнутість конкретної адміністративної процедури на досягненні чіткого процесуального результату. Тому слід підтримати думку О. В. Кузьменко, яка акцентує увагу на природі адміністративних процедур та їх місці у структурі процесуальних правовідносин.

З приводу окресленої проблеми О. І. Миколенко зазначає, що адміністративну процедуру слід розглядати не як модель, а як безпосередню послідовність дій, врегульованих правилами поведінки та об'єднаних єдністю мети [3, с. 150]. Така позиція вченого є певною конкретизацією наведених вище думок науковців, адже послідовність дій – це і є певний порядок, а відповідність таких дій правилам поведінки може вважатися ознакою адміністративного провадження. Єдиним, на чому варто акцентувати увагу, є думка дослідника щодо спільності мети адміністративних процедур, які в нашому випадку спрямовані на забезпечення виконання юрисдикційного рішення.

Щодо поняття «адміністративна процедура» у вітчизняному адміністративному праві також немає єдиної точки зору, свідченням чого є такі визначення:

– адміністративна процедура – це встановлений законом порядок розгляду та розв’язання індивідуальних адміністративних справ органом виконавчої влади і місцевого самоврядування, який закінчується прийняттям адміністративного акта або укладанням адміністративного договору (О. С. Лагода) [4, с. 171];

– адміністративна процедура – це регламентований нормами адміністративного права порядок розгляду й вирішення органами державного управління індивідуально-конкретної справи (Г. В. Фоміч) [5, с. 7];

– адміністративна процедура – це визначений законодавством порядок сукупності послідовно здійснюваних адміністративним органом процедурних дій і прийнятих процедурних рішень з розгляду та вирішення адміністративної справи, що завершується прийняттям адміністративного акта і його зверненням до виконання (Т. Ф. Весельська) [6, с. 19];

– адміністративна процедура – це офіційно встановлений порядок прийняття та виконання суб’єктами адміністративно-правових відносин управлінського рішення (акта) і порядок учинення адміністративних та організаційних дій (заходів) з метою реалізації і забезпечення прав, свобод, законних інтересів громадян (М. В. Джафарова) [7, с. 17].

Говорячи про категорію «адміністративні процедури виконавчого провадження», слід відзначити роботу Р. С. Калініна, який опрацював вказане питання та надав з приводу нього змістовні висновки. Зокрема, адміністративні процедури виконавчого провадження він визначив як регламентовані адміністративним правом дії, які вчиняються суб’єктом владних повноважень – державним виконавцем щодо розгляду, розв’язання і вирішення індивідуально-визначеної справи, пов’язаної з примусовим виконанням виконавчих документів. Причому науковець наголосив на тому, що вони є специфічним різновидом адміністративних процедур, оскільки їм притаманні всі ознаки (як загальні, так і спеціальні), характерні для адміністративних процедур [8, с. 44].

Йдеться про такі загальноприйняті ознаки: застосування у публічній сфері; регулювання порядку здійснення правозастосовної діяльності; охоплення управлінської діяльності позитивної спрямованості; встановлення визначеного порядку здійснення тих або інших дій; характерний особливий суб’єктний склад; за-

кріплення в адміністративно-процедурних нормах, які регулюють застосування матеріальних норм адміністративного та інших галузей права [9, с. 173]. Варто зазначити, що з урахуванням змін у законодавстві про виконавче провадження наведено вище визначення є некоректним, адже в ньому не враховане право приватних виконавців та інших суб’єктів делегованих повноважень у сфері примусового виконання рішень, оскільки йдеться лише про державних виконавців.

З огляду на це уточнення потребують і наведені ознаки адміністративних процедур виконавчого провадження. Проте думка науковця про легітимність використання терміна «адміністративні процедури виконавчого провадження» [8, с. 43] не викликає сумнівів, оскільки відносини щодо примусового виконання рішень за своєю природою є адміністративно-процедурними. Додатковим підтвердженням цього є думка М. Р. Тарасової, яка підкреслює, що виконавче провадження за своєю сутністю є системою юридичних технологій і процедур, тому важливим є вирішення питань про правила фіксації вчинених дій [10, с. 105].

Більшість науковців, які досліджують сферу примусового виконання рішень, виділяють такі види адміністративних процедур виконавчого провадження:

– відкриття виконавчого провадження (початок дій із забезпечення примусового виконання рішень суду та інших органів);

– здійснення виконавчого провадження (вжиття заходів щодо реалізації приписів юрисдикційного акта);

– контроль та нагляд у виконавчому провадженні (діяльність суб’єктів публічної адміністрації щодо перевірки відповідності дій підконтрольних суб’єктів чинному законодавству);

– завершення виконавчого провадження (закінчення виконавчого провадження, повернення виконавчого документа стягувачу або суду) [11, с. 92; 12, с. 71; 13, с. 46; 14, с. 60].

На підставі викладеного можна запропонувати таке визначення адміністративної процедури виконавчого провадження: системна і цілеспрямована діяльність органів примусового виконання та суб’єктів делегованих повноважень у сфері виконавчого провадження, яка урегульована нормами адміністративного права і має на меті забезпечення реалізації принципу обов’язкового виконання юрисдикційних рішень.

Адміністративні процедури виконавчого провадження можна класифікувати за такими ознаками:

1. За спрямованістю:
 - правовстановлюючі (пов'язані з виникненням прав і обов'язків у сторін та учасників виконавчого провадження);
 - правореалізуючі (розкривають зміст правовідносин щодо примусового виконання рішень, тобто алгоритм забезпечення виконання боржником зобов'язань перед стягувачем);
 - правоприминаючі (спрямовані на припинення правовідносин щодо примусового виконання рішень).
2. За характером:
 - організаційні (здійснюються з метою узагальнення відомостей про сторони виконавчого провадження, їх майновий стан, потреби залучення інших учасників тощо);
 - практичні (проведення конкретних виконавчих дій за виконавчим документом та оформлення їх результатів);
 - контрольно-наглядові (здійснюються з метою забезпечення законності й дисципліни у виконавчому провадженні).
3. За значенням:
 - обов'язкові (є елементом циклічної системи адміністративних процедур виконавчого провадження, без якого примусове виконання як окремий вид діяльності не може здійснюватися);
 - факультативні (процедури, які використовуються уповноваженими органами та особами за наявності індивідуальних обставин, тобто вони мають ситуативний характер).
4. За процесуальною метою:
 - процедури, спрямовані на захист інтересів держави та виконавців (сплата виконавчого збору і витрат виконавчого провадження, забезпечення дотримання сторонами та всіма учасниками законодавства про примусове виконання рішень тощо);
 - процедури, спрямовані на захист інтересів сторін та учасників виконавчого провадження (безпосереднє проведення виконавчих дій, звернення стягнення на майно боржника, нагляд у виконавчому провадженні тощо).
5. За залежністю від конкретних процесуальних строків:
 - процедури, які мають встановлені строки проведення (ці строки закріплені у відповідному законодавстві й передбачають чіткі часові межі проведення процедури);
 - процедури, які не залежать від конкретних процесуальних строків (наприклад, контроль у виконавчому провадженні може проводитися

на будь-якій стадії примусового виконання рішення).

6. За послідовністю у правовідносинах:
 - процедури, які мають законодавчо визначену прив'язку до послідовності проведення (наприклад, здійснення виконавчого провадження відбувається після його відкриття);
 - процедури, здійснення яких може відбуватися на будь-якому етапі виконавчого провадження (наприклад, потреба у контролі може виникнути на різних етапах примусового виконання рішення).

Висновки. Теоретико-правове дослідження поняття та змісту адміністративних процедур виконавчого провадження дозволяє зазначити про таке:

1. Адміністративні процедури виконавчого провадження являють собою системну й цілеспрямовану діяльність органів примусового виконання та суб'єктів делегованих повноважень у сфері виконавчого провадження, яка врегульована нормами адміністративного права і має на меті забезпечення реалізації принципу обов'язкового виконання юрисдикційних рішень.

2. Адміністративні процедури виконавчого провадження доцільно класифікувати за такими ознаками: за спрямованістю (правовстановлюючі, правореалізуючі, правоприминаючі), за характером (організаційні, практичні, контрольно-наглядові), за значенням (обов'язкові, факультативні), за процесуальною метою (процедури, спрямовані на захист інтересів держави і виконавців, процедури, спрямовані на захист інтересів сторін і учасників виконавчого провадження), за залежністю від конкретних процесуальних строків (процедури, які мають встановлені строки проведення, та процедури, які не залежать від конкретних процесуальних строків), за послідовністю у правовідносинах (процедури, які мають законодавчо визначену прив'язку до послідовності проведення, та процедури, здійснення яких може відбуватися на будь-якому етапі виконавчого провадження).

Перспективним напрямом подальшого дослідження у цій сфері залишається питання сутності окремих адміністративних процедур виконавчого провадження та їх стадій, вирішення якого сприятиме формуванню уяви про механізм примусового виконання рішень, а також надасть можливість міркувати про вихідні засади державної політики у сфері примусового виконання рішень.

Список бібліографічних посилань

1. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права: навч. посіб. / за заг. ред. Р. О. Куйбіди, В. І. Шишкіна. Київ: Старий світ, 2006. 576 с.
2. Кузьменко О. В. Теоретичні засади адміністративного процесу: монографія. Київ: Атіка, 2005. 352 с.

3. Миколенко О. І. Теорія адміністративного процедурного права: монографія. Харків: Бурун Книга, 2010. 336 с.
4. Лагода О. С. Адміністративна процедура: теорія і практика застосування: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2007. 189 с.
5. Фоміч Г. В. Адміністративні процедури у публічній службі України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Одеса, 2010. 224 с.
6. Весельська Т. Ф. Адміністративні процедури затримання, огляду, вилучення та їх оскарження в адміністративному судочинстві: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2010. 273 с.
7. Джафарова М. В. Адміністративні процедури прийняття та реалізації управлінських рішень органів внутрішніх справ у відносинах з населенням: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2008. 20 с.
8. Калінін Р. С. Адміністративні процедури у виконавчому провадженні за законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2013. 268 с.
9. Галіцина Н. В. Адміністративна процедура як інститут адміністративного процесу. *Форум права*. 2010. № 4. С. 163–177. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2010_4_28 (дата звернення: 17.05.2017).
10. Тарасова М. Р. Исполнительное производство Российской Федерации как административный процесс: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.14. М., 2003. 253 с.
11. Хотинська О. Загальні аспекти відкриття виконавчого провадження. *Право України*. 2003. № 2. С. 92–96.
12. Білоусов Ю. В. Виконавче провадження: навч. посіб. Київ: Прецедент, 2005. 192 с.
13. Калінін Р. С. Контрольні та наглядові процедури виконавчого провадження. *Держава та регіони. Серія «Право»*. 2012. № 1. С. 45–49.
14. Калінін Р. С. Завершення виконавчого провадження як адміністративна процедура // Розвиток державності та права в Україні: реалії сьогодення: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 13–14 серп. 2011 р.). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2011. С. 60–62.

Надійшла до редколегії 07.06.2017

КРУПНОВА Л. В. ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА КАТЕГОРИИ «АДМИНИСТРАТИВНЫЕ ПРОЦЕДУРЫ ИСПОЛНИТЕЛЬНОГО ПРОИЗВОДСТВА»

Исследованы понятие и сущность категории «административные процедуры исполнительного производства». Проанализированы доктринальные взгляды на категорию «административная процедура», на основании которых предложено авторское определение категории «административные процедуры исполнительного производства». Предложена классификация административных процедур в исполнительном производстве с учётом научных взглядов на перечень процедур, осуществляемых во время принудительного исполнения решений государственных и частными исполнителями.

Ключевые слова: исполнительное производство, принудительное исполнение решений, административная процедура, классификация административных процедур, признаки административных процедур исполнительного производства.

KRUPNOVA L. V. GENERAL CHARACTERISTIC OF THE CATEGORY “ADMINISTRATIVE PROCEDURES OF ENFORCEMENT PROCEEDINGS”

It has been noted that in the conditions of legislative changes the issues of the classification of administrative procedures of executive proceedings, as well as clarification of the essence and content of this category, indicating the relevance of the chosen topic of research remain unresolved.

The object of the study is the essence of the category of “administrative procedures for enforcement proceedings”. The objective of the paper is the theoretical and legal study of the concept and content of administrative procedures of enforcement proceedings.

The author has analyzed the doctrinal views on the category “administrative procedure”, on the basis of which the author has offered own definition of the category of “administrative procedures of enforcement proceedings”. The author has studied the types of administrative procedures of enforcement proceedings, namely: initiation of enforcement proceedings, execution of enforcement proceedings, control and supervision within enforcement proceedings, the completion of enforcement proceedings. The author has suggested the classification of administrative procedures within enforcement proceeding, taking into account scientific opinions on the list of procedures, which are carried out during the enforced execution of decisions by state and private executors.

The practical significance of the article lies in the fact that the author’s conclusions can be used to improve certain aspects of procedural activity in the field of enforcement execution of decisions. It has been established that administrative procedures within the enforcement proceedings represent a systemic and purposeful activity of enforcement agencies and subjects of delegated authority in the sphere of executive proceedings, which is regulated by the norms of administrative law and is aimed at ensuring the implementation of the principle of mandatory enforcement of jurisdictional decisions.

Keywords: enforcement proceedings, enforced execution of decisions, administrative procedure, classification of administrative procedures, features of administrative procedures of enforcement proceedings.